

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

סוגיות וגישות בחקר אמנות הפסיפס - 5553

תאריך עדכון אחרון 21-08-2018

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תולדות האמנות

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' רינה טלגם

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: rina.talgam@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ה, 14.00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בקורס יבחנו פסיפסי הרצפה של התרבות היוונית, הרומית והביזנטית למן התקופה הקלאסית ועד שלהי העת העתיקה. ננתח באופן ביקורתי את הגישות השונות לחקר הפסיפס, נתייחס להקשרים האדריכליים המגוונים של הפסיפסים ונעקוב אחר תהליכים של המשכיות ושינוי. מגוון הנושאים המתואר בפסיפסים הוא רחב וכולל דמויות וסיפורים מן המיתולוגיה, נופים, טבע דומם, תיאורים מחיי יומיום וסיפורים מקראיים. לצד ניתוח האיקונוגרפיה, טכניקות הפסיפס, הקומפוזיציה והסגנון נעמוד על ההקשר התרבותי, הדתי והחברתי של היצירות מתוך רצון להבין את תפקידם בחברה, הרעיונות והערכים שהם משקפים וכן את אופן התקבלותם על ידי הקהל שצפה בהם. נעקוב אחר תהליכים של הלניזציה ורומניזציה ונזרה אור על המפגש בין כובשים לנכבשים. באמצעות רצפות הפסיפס בבתי הכנסת ובכנסיות נבחן את הדיאלוג רב הממדים בין יהודים ונוצרים בשלהי העת העתיקה. הדיון בפסיפסים מגלה כי האמנות לא רק משקפת תמורות היסטוריות וחברתיות, אלא הייתה בעצמה סוכנת של שינוי.

מטרות הקורס:

- א. הכרות עם פסיפסי הרצפה אשר נוצרו בתרבויות הקלאסיות ובביזנטיון מתוך כוונה להגיע להבנה מעמיקה יותר של התרבות במסגרתה הן נוצרו
- ב. בחינת הפסיפסים בגישה קונטקסטואלית והקניית כלים לניתוח יצירות אמנות, תוך התייחסות לגישות פרשניות שונות.
- ג. התייחסות למרחבים הפרטי והציבורי והתייחסות לקהלים שונים של צופים.
- ד. הכרות עם מקורות מידע בני הזמן הרלוונטיים לדיון בפסיפסים.
- ה. הכרות עם תולדות מחקר האמנות בתקופות הרלוונטיות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לכתוב עבודת סיום המעידה על יכולת מחקרית בתחום

דרישות נוכחות (%) :

90%

שיטת ההוראה בקורס: הוראה סמינריונית

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

שעור 1: פסיפסי החלוקים המקדוניים

שעור 2: המצאת טכניקת האופוס טסלאטום ופסיפסים הלניסטיים במזרח

שעור 3: מסורת הלניסטית באיטליה; פסיפס אלכסנדר בית הפאון בפומפיי

שעור 4: פסיפסי אנטיוכיה

שעור 5: פסיפסי אנטיוכיה וזאוגמה

שעור 6: פסיפס בית דיוניסוס בציפורי

שעור 7: פסיפסי קפריסין

שעור 8: פסיפסי צפון אפריקה ופיאצה ארמרונה בסיציליה

שעור 9: סיור במעבדת השימור של רשות העתיקות

שעור 10: פסיפסים ביזנטיים בישראל ובירדן

שעור 11: סיור למוזיאון השומרוני הטוב

שעור 12: פסיפסי בתי הכנסת

שעור 13: הערות לסיום

חומר חובה לקריאה:

A. Cohen, *Art in the Era of Alexander the Great: Paradigms of Manhood and Their Cultural Traditions*, Cambridge, 2010, 20-63.

A. Cohen, *The Alexander Mosaic; Stories of Victory and Defeat*, Cambridge, 1997, 1-23

K. M. D. Dunbabin, *Mosaics of the Greek and Roman World*, Cambridge, 1999.

חומר לקריאה נוספת:

אמנות הפסיפס

*K. M. D. Dunbabin, *Mosaics of the Greek and Roman World*, Cambridge, 1999.
(מומלץ להיעזר בספר מקיף ועדכני זה על מנת להגיע לביבליוגרפיה נוספת)

C. Balmelle et al. (eds.), *Le decore geometrique de la mosaïque romaine*, Paris, 1985.

S. Isager and B. Poulsen (eds.), Patrons and Pavements in Late Antiquity, Odense, 1997.

R. Ling, Ancient Mosaics, London, 1998.

Bulletin de l'Association internationale pour l' Etude de la Mosique antique (AIEMA)
(Publications of six international colloquiums on ancient mosaics.) CMGR 1-7.

טכניקה:

M. Farneti, Technical-Historical Glossary of Mosaic Art, Ravenna, 1993.

D.S. Neal, "Floor Mosaics", in D. Strong and D. Brown (eds.), Roman Crafts, London, 1976, pp.241-252.

יוון:

B. Andreae, Antike Bildmosaiken ,Mainz am Rhein, 2003.

Ph. Bruneau, Exploration archéologique de Délos 29, Les mosaïque, Paris, 1972.

J.J. Pollitt, Art in the Hellenistic Age, Cambridge, 210-229.

C.M. Robertson, "Greek Mosaics", JHS 85 (1965), pp.72-89.

C.M. Robertson, "Greek Mosaics: a Postscript", JHS 87 (1967), pp.133-135.

D. Salzmann, Untersuchungen zu den Antiken Kieselmosaiken, Berlin, 1982.

פסיפסי המזרח התיכון:

כללי:

J. Balty, "La mosaïque antique au Proche-Orient I; de origines a la Tetrarchie", ANRW 2 (1981), pp.347-429.

אנטיוכיה:

D.Levi, Antioch Mosaic Pavements, Princeton, 1947.

I. Lavin, "The Hunting Mosaics of Antioch and their Sources", DOP 17 (1963), pp.181-286.

S. Campbell, *The Mosaics of Antioch; Corpus of Mosaic Pavements of Turkey*, Toronto, 1988.

C. Kondoleon, *Antioch; The Lost Ancient City*, Princeton, 2000.

זאוגמה:

C. Abadie-Reynal et J.-P. Darmon, avec la collaboration d' A.-M. Lévêque, "La maison et la mosaïque des Synaristôai (Les Femmes au déjeuner de Ménandre)", J. H. Humphrey (ed.), *Zeugma: Interim Reports, Journal of Roman Archaeology Supplementary Series Number 51* (2003), 87-99.

M. Önal, *Mosaics of Zeugma, Istanbul*, 2003.

סוריה ולבנון:

J. Balty, *Mosaïques Antiques de Syrie, Bruxelles*, 1977.

M.H. Cheab, "Mosaïque du Liban", *BMB* 14 (1958), 15 (1959).

מצרים:

W.A. Daszewski, *Corpus of Mosaics from Egypt I (Hellenistic and Early Roman Period)*, Mainz am Rhein, 1985.

ירדן:

M. Piccirillo, *The Mosaics of Jordan, Amman*, 1993.

H. Joyce, "A Mosaic from Gerasa in Orange, Texas and Berlin", *Romische Quartalschrift* 87 (1980), pp.307-325.

קפריסין:

D. Michaelides, *Cypriot Mosaics, Nicosia*, 1987.

C. Kondoleon, *Domestic and Divine; Roman Mosaics in the House of Dionysos, Ithaca and London*, 1995.

ישראל:

R. Ovadiah and A. Ovadiah, *Hellenistic, Roman and Early Byzantine Mosaic Pavements in Israel (Rome, 1987)*.

R. Hachlili, *Ancient Mosaic Pavements: Themes, Issues, and Trends: Selected Studies (Leiden and Boston, 2009)*.

R. Talgam and Z. Weiss, *The Mosaics in the House of Dionysos at Sepphoris*, Qedem 44, Jerusalem, 2004.

R. Talgam, *Mosaics of Faith; Floors of Pagans, Jews, Christians, Samaritans and Muslims in the Holy Land*, University Park, 2014.

אטליה:

M.E. Blake, "The Pavements of Roman Buildings of the Republic and Early Empire", *MAAR* 8 (1930), pp.7-160.

M.E.Blake, "Roman Mosaics of the Second Century in Italy", *MAAR* 13 (1936), pp.67-214.

M.E. Blake, "Mosaics of the Late Empire in Rome and vicinity", *MAAR* 17 (1940), pp. 81-130.

J.R. Clarke, *Roman Black-and-White Figural Mosaics*, New York, 1980.

J.R. Clarke, "Mosaic workshops at Pompeii and Ostia Antica", *Fifth International Colloquium on Ancient Mosaics* (eds: P. Johnson, R. Ling and D.J., Smith), Ann Arbor, 1994, pp. 89-102.

A. Carandini, A. Ricci and M.de Vos, *Filosofiana: La Villa di Piazza Armerina*, Palermo, 1982.

A. Cohen, *The Alexander Mosaic. Stories of Victory and Defeat*, Cambridge, 1997.

P.G.P. Meyboom, *The Nile Mosaic of Palestrina; Early Evidence of Egyptian Religion in Italy*, Leiden, 1995.

F.B. Sear, *Roman Wall and Vault Mosaics* (*Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts. Romische Abteilung, Ergänzungsheft 23*), Heidelberg, 1977.

R.J. A. Wilson, *Piazza Armerina*, London, 1983.

צפון אפריקה:

K. Dunbabin, *The Mosaics of Roman North Africa*, Oxford, 1978.

M. Blanchard et al., *Roman Mosaics from North Africa: Floor Mosaics from Tunisia*, London and New York, 1996.

C.Beltz, *Marine Genre Mosaic Pavements of Roman North Africa*, Ann Arbor, 1983.

D. Parrish, *Seasons Mosaics of Roman North Africa*, Rome, 1984.

Corpus de mosaïques de Tunisie, Tunis, 1973-1996.

גאליה

C. Balmelle et J.-P. Darmon, *La mosaïque dans les Gaules romaines*, Paris, 2017.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 10 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 90 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: